

*Jalosta
puusta*

Nurmes-Valtimo-alueen elinkeinoelämän nykytilakuvaus

12/2018

PIKES

PIELISEN KARJALAN KEHITTÄMISKESKUS OY

Sisällysluettelo	Sivu
Yritysten määrä ja kehitys	3
- Yritysten perustanta 2016 ja 2017 sekä 2018 ennuste	
- Yritysten määrä ja kehitys	
Eri toimialojen liikevaihdon kehitys	4
Teollisuustyöpaikat	5
Työpaikat ja työllisyys	6
- Työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapaino	
Maa- ja metsätalous	8
- Maatalouden tunnuslukuja Nurmes ja Valtimo	
- Maatalouden myyntitulot päätuotantosunnittain Nurmes ja Valtimo	
- Metsätalouden tulot	

Yritysten määrä ja kehitys

Yritysten perustanta 2016 ja 2017 sekä 2018 ennuste

	Perustetut yritykset				Lopettaneet yritykset		
	2016	2017	e 2018		2016	2017	e 2018
	kpl	kpl	kpl		kpl	kpl	kpl
Nurmes	30	31	29		36	36	27
Valtimo	2	4	8		9	5	6
yht	32	35	37		45	41	33

PRH on poistanut rekisteristään yli 10 vuotta "uinuvina" olleita yrityksiä. Tämä osaltaan korostaa yritysten suurempaa lopettaneiden lukumäärää. Perustetuista ja lopettaneista yrityksistä osa on yhtiömuodon muutoksia. Valtaosa perustetuista yrityksistä on palvelualan yrityksiä. Yritystoiminnan lopettaminen johtuu pääsääntöisesti yrittäjän ikääntymisen johdosta.

Yritysten määrä ja kehitys

	2017			2018		
		Nurmes	Valtimo		Nurmes	Valtimo
	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl
Osakeyhtiöt	193	164	29	207	175	31
Henkilöyhtiöt	370	283	87	377	288	88
yht	563	447	116	584	463	119

Nurmes-Valtimo -alueen yrityksistä noin 92 % on mikroyrityksiä (=työllistää alle 10 henkilöä). Kaikista mikroyrityksistä noin 80 % on 1-2 henkilöä työllistäviä. Yleisin yritysmuoto on toimintayhtiö. Yrittäjistä n. 55 % on yli 50-vuotiaita, lisäksi yrittäjien keski-ikä kasvaa vuosittain vähäisten omistajanvaihdosten vuoksi. PIKES Oy:n asiakasrekisterin määrittelyn mukaan 44 % yrityksistä on kasvuhaluista, 17 % yrityksistä suunnittelee omistajan vaihdosta tai jäähdyttää toimintaansa.

Eri toimialojen liikevaihdon kehitys

Eri toimialojen liikevaihdon kehityksen osalta peilaamme tässä raportissa Nurmeksien ja Valtimon alueen kehitystä Trendit Talouskatsaukseen 2/2018, vaikka siinä tarkastelualueena on Pielisen Karjala (Nurmes, Valtimo, Lieksa). PIKES Oy:n elinkeinoelämän ja yritysten tilanteen tuntemuksen perusteella voimme sanoa, että alkuvuoden tilasto kuvaa hyvin kehitystä Nurmeksien ja Valtimon alueella.

PIELISEN KARJALAN SEUTUKUNTA	Liikevaihto 1 000 €		Muutos	
	1.-6.2018	1.-6.2017	1 000 €	%
Metsätalous ja puunkorjuu (TOL 02)	21 306	17 612	3 693	21,0
Puun sahaus höyläys ja kyllästys (TOL 161)	51 160	45 326	5 834	12,9
Elintarviketeollisuus (TOL 10-11)	16 757	14 866	1 891	12,7
Metallituotteiden valmistus (TOL 25)	5 265	4 683	582	12,4
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	18 987	17 305	1 682	9,7
Palvelualat yhteensä (TOL G-U)	160 951	147 291	13 660	9,3
Kaikki toimialat yhteensä (TOL A-X)	356 495	327 849	28 646	8,7
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	8 978	8 296	682	8,2
Teollisuus (TOL C)	142 543	132 520	10 022	7,6
Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)	98 162	91 508	6 654	7,3
Kaivostoiminta ja louhintaa, teollisuus, energian tuotto ja jakelu (TOL BCD)	149 370	139 323	10 047	7,2
Jalostus (TOL BC+DF)	167 001	155 831	11 170	7,2
Rakentaminen (TOL F)	17 312	16 218	1 094	6,7
Metalliteollisuus (TOL 24-30+33)	14 760	13 998	762	5,4
Puutavaran valmistus (TOL 162+310)	3 000	2 885	116	4,0
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M+N)	9 013	8 700	312	3,6
Koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 26-27, 28)	2 934	2 909	24	0,8

Nurmeksien ja Valtimon alueen yritystoiminnassa oli alkuvuonna vahva kasvuvire. PIKESin alkuvuonna 2018 tekemässä ennakkointikartoituksessa 59 yritystä 60:sta haastatellusta yrityksestä arvioi liiketoiminnan tilanteen pysyvän ennallaan tai jopa paranevan lähimmän vuoden aikana. Tulevaisuuden näkymien osalta lähes kaikki toimialat arvioivat kehityksen myönteiseksi. Erityisesti kaupan ala, metalliteollisuus ja elintarviketeollisuus näkivät kehityksen myönteisenä.

Poikkeuksellista alkuvuoden liikevaihtojen kehityksessä on ollut se, että näin laajalla rintamalla menee hyvin. Tällä hetkellä ollaan suhdannehuipulla ja tilauskirjat ovat monella yrityksellä täynnä ainakin vuoden loppuun saakka. Valtakunnalliset ja globaalit trendit osuvat Nurmeksien-Valtimo alueen vahvoille aloille: puun kysyntä kasvaa, mikä lupaa hyvää metsätalous ja puunkorjuualalle, sahatavaran vienti kasvaa, globaalit matkailun vetovoimatekijät kuten luonto, hiljaisuus, kiinnostus paikalliseen kulttuuriin osuvat Suomeen ja Pielisen Karjalan kal-

PIELISEN KARJALAN KEHITTÄMISKESKUS OY

taiseen alueeseen. Kasvun myötä yritykset ovat hakeneet myös uusia osajia, erityisesti puunkorjuu-, elintarvike-, metalli- ja hoitoaloille.

Pitemmän aikajänteen liikevaihtojen kehitystä tarkastellessa elintarviketeollisuuden kasvu on ollut useita kymmeniä prosentteja, reilun kymmenen prosentin kasvussa on ollut kuljetus ja varastointi sekä metsätalous ja puunkorjuu.

Teollisuustyöpaikat

Teollisuustyöpaikkoja Nurmeksien ja Valtimon alueella oli vuonna 2017 yhteensä 564 kappaletta, joista 530 kpl Nurmeksessä ja 34 kappaletta Valtimolla. Alla taulukko siitä, miten teollisuustyöpaikat jakautuvat Nurmeksessä ja Valtimolla toimialoittain.

	TOL 2008	Nurmes	Valtimo	Yhteensä
Metalliteollisuus	24 - 30, 33	105	26	131
Metsäteollisuus	16 - 17, 31	156	0	156
Kumi- ja muoviteollisuus	22	0	0	0
Tekstiili- ja vaateteollisuus	13 - 15	22	4	26
Elintarviketeollisuus	10 - 11	205	2	207
Kiviteollisuus ym.	23	5	0	5
Muut		37	2	39
YHTEENSÄ		530	34	564

Nurmes-Valtimo alueella on eniten teollisia työpaikkoja elintarviketeollisuudessa, yhteensä 207 kpl. Toiseksi eniten teollisia työpaikkoja on metsäteollisuudessa, yhteensä 156 kappaletta ja kolmanneksi eniten metalliteollisuudessa 131 kpl.

Vuosien 2015 - 2017 välisellä tarkastelujaksolla Nurmeksessä teollisuustyöpaikat lisääntyivät nettomääräisesti yhteensä 31 kappaleella. Eniten uusia teollisuustyöpaikkoja syntyi metsäteollisuuteen (36 kpl) ja elintarviketeollisuuteen (10 kpl). Teollisuustyöpaikkoja poistui eniten muusta teollisuudesta (-11 kpl). Valtimolla teollisuustyöpaikat ovat vähentyneet 8 kappaleella vuosien 2015 - 2017 välisenä aikana. Suurin osa työpaikoista on poistunut metalliteollisuudesta (-6 kpl).

Työpaikat ja työllisyys

	Työttömät työnhakijat		Muutos	Avoimet työpaikat		Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta
	2016	2017		2016	2017	
Nurmes	613	523	-15 %	36	47	15,80 %
Valtimo	152	146	-6 %	0	5	15,70 %

Koko maassa työttömien määrä väheni 18%. Pohjois-Karjalan kunnissa työttömien määrä väheni edelliseen vuoteen verrattuna 11%. Pohjois-Karjalan kunnista Nurmes sijoittui kärkisijoille suhteellisen työttömyyden vähentymisessä.

Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat kunnittain joulukuun lopussa											
2016											
Kunta	Työvoima	Työttömät työnhakijat									
		Osuus-% työvoimasta	Yhteensä	Miehet	Naiset	Alle 20- vuotiaat	Alle 25- vuotiaat	Yli 50- vuotiaat	Pitkäaikais- työttömät	Vamm ja pitkäaik sairaat	Avoimet työpaikat
Nurmes	3370	18,2	613	384	229	17	93	294	166	89	36
Valtimo	932	16,3	152	96	56		7	92	44	18	
yht	4302	17,8	765	480	285	17	100	386	210	107	36
2017											
Nurmes	3314	15,8	523	338	185	19	62	279	161	79	47
Valtimo	927	15,7	146	87	59		9	81	44	18	5
yht	4241	15,8	669	425	244	19	71	360	205	97	52
loka2018											
Nurmes	3209	12,7	409	252	157	9	39	226	139	64	65
Valtimo	887	11	98	56	42			62	33	12	8
yht	4096	12,4	507	308	199	9	39	288	172	76	73

Työttömien osuus työvoimasta on pienentynyt. Työvoiman määrä on vähentynyt kummassakin kunnassa. Elinkeinoelämän piristyminen näkyy osaltaan lisääntyneinä avoimina työpaikkoina.

Työttömien työnhakijoiden työllistymistä vaikeuttaa alhainen koulutustaso sekä korkea ikä. Työttömistä yli puolet on yli 50-vuotiaita. Työttömien määrää pienentää osaltaan työttömien työnhakijoiden eläköityminen. Alle 20-vuotiaiden työttömien määrä on pienessä kasvussa.

Lähde: Pohjois-Karjalan Työllisyyskatsaus Joulukuu 2016 ja 2017

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapaino

Ammattibarometri kertoo työ- ja elinkeinotoimistojen näkemyksen keskeisten ammattien kehitysnäkymistä lähitulevaisuudessa. Siinä arvioidaan eri ammattien työvoiman kysyntänäkymiä ja työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainon kehitystä puoleksi vuodeksi eteenpäin.

Syksyn 2018 ammattibarometrin mukainen arvio työmarkkinatilanteesta lähimmän puolen vuoden aikaan Pielisen Karjalassa (Nurmes, Valtimo, Lieksa) tuo esille, että alueella on paljon pulaa sairaanhoitajista ja terveydenhoitajista. Lisäksi hakijoita ei ole riittävästi seuraaviin ammatteihin:

- lastentarhaopettajat (muuttuneet työelämän vaatimukset)
- psykologit
- sosiaalityön erityisasiantuntijat, sosiaalialan ohjaajat ja neuvojat (ammattitaito ei vastaa työelämän vaatimuksia)
- ravintola- ja suurtalouskeittiöiden työntekijät (ammattitaito ja osaaminen eivät vastaa työelämän vaatimuksia)
- lähihoitajat (ammattitaito ei vastaa työelämän vaatimuksia, terveydelliset tekijät)
- liha- ja lypsykarjan ja kotieläinten kasvattajat (ammattitaito ei vastaa työelämän vaatimuksia, terveydelliset tekijät)
- kirvesmiehet ja rakennuspuusepät (työkokemus puuttuu, eläkeputkessa olevia, ammattitaito ei vastaa työelämän vaatimuksia)
- rakennussähköasentajat (työkokemus puuttuu, koulutus puutteellinen, odotetaan eläköitymistä)
- lihanleikkaajat, kalankäsittelijät tms. (sesonkityö, alan kiinnostavuus heikko)
- leipurit ja kondiittorit (ammattitaito ei vastaa työelämän vaatimuksia), elintarviketeollisuuden prosessityöntekijät
- puu- ja sahatavaran prosessityöntekijät
- henkilö-, taksi- ja pakettiauton kuljettajat (asiakaspalvelutaito puutteellinen, ammattitaito ei vastaa työelämän vaatimuksia), Kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat (ammattitaito/osaaminen ei ajan tasalla, korttikoulutukset ei ajan tasalla)
- toimisto- ja laitossiivoojat tms. (terveydelliset tekijät, koulutus/ammattitaito ei vastaa työelämän vaatimuksia)

Ammattibarometrin mukaan liikaa hakijoita on yleissihteerin, myyjän ja moottoriajoneuvojen asentajien ja korjaajien tehtäviin. Tästä joukosta olisi tärkeää tunnistaa ne henkilöt, joilla on

kiinnostusta ja motivaatiota alan vaihtoon ja uudelleen kouluttautumiseen. Ammattibarometrin mukaan eri ammattiryhmien edustajien rekryointitarpeet pysyvät ennallaan seuraavan puolen vuoden aikana.

(<https://www.ammattibarometri.fi/vertailu.asp?tetoimistot=PielisenKarjala&vuosi=18ii&kieli>)

Maa- ja metsätalous

Maatilojen määrä on vähentynyt Nurmes – Valtimo -alueella valtakunnallisen tahdin mukaisesti. Koko maassa maatilojen lukumäärä tippui vuodesta 2010 vuoteen 2017 18,4 %, kun Nurmeksessa vähennys oli 16,6 % ja Valtimolla 20 %. Yhteensä maatiloja kuntien alueella oli vuoden 2017 tukihaun mukaan 227 kpl.

Maatilojen lukumäärän kehitys Nurmes-Valtimo vuosina 2010 - 2017:

	Nurmes	Valtimo
2010	157	120
2011	153	120
2012	148	114
2013	143	110
2014	139	106
2015	135	102
2016	132	96
2017	131	96
Muutos 2010 - 2017	16,60 %	20 %

Maatilojen kokonaistulot (liikevaihto) olivat vuoden 2017 mukaan Nurmeksessa 18,82 m€ ja Valtimolla 12,86 m€. Maatalouden myyntitulot ja tulotuet olivat lähes yhtä suuret.

Maatalouden tunnuslukuja Nurmes ja Valtimo

	Nurmes	Valtimo	Yhteensä	
Maatilojen lukumäärä	131	96	227	kpl
Maatalouden myyntitulot	7,59	4,64	12,23	m€
Maatalouden tulotuet	6,27	5,04	11,31	m€
Maanviljelijöiden metsätulot	1,9	0,81	2,71	m€
Sivuansiot/liitännäiselinkeinot	3,06	2,37	5,23	m€
Maatilojen tulot yht.	18,82	12,86	31,68	m€
Maatilojen myyntitulot keskim. €/tila	143 664	133 958	139 559	€

Nurmes – Valtimo -alueen maatalouden myyntitulojen tärkein lähde on maidontuotanto ja kakkosena maidontuotannosta hyvin pitkälle johtuva naudanlihatuotanto. Sen sijaan kasvinviljelytuotteiden myyntitulo on hyvin vähäistä, johtuen hyvin pitkälle erikoiskasvituotannon viljelyvyöhykevaatimuksista.

Maatalouden myyntitulot päätuotantosuunnittain Nurmes ja Valtimo

	Nurmes m€	Nurmes %	Valtimo m€	Valtimo %
Maito	5,64	74	3,64	78
Naudanliha	1,11	15	0,93	20
Sianliha	0,57	8	0	0
Muu liha	0,01	0	0	0
Kananmunat	0,06	1	0	0
Viljat	0,17	2	0,07	2
Muut kasvit	0,03	0	0	0

Metsätalouden tulot

Metsätalouden merkitys on verrattain suuri myös kantorahatulojen muodossa. Puun myyntitulot olivat alueella yhteensä yli 5,5 m€ vuonna 2017. Metsätalouden tulot jakautuvat Nurmeksessa 977 verovelvolliselle ja Valtimolla 406 verovelvolliselle.

	Nurmes	Valtimo
Puun myyntitulot €/metsänomistaja	3669	4791
Metsätalouden puhdas tulo €/metsänomistaja	2028	3210
Metsäpinta-ala ha/metsänomistaja	44	43
Puun myyntitulot m€/kunta	3,58	1,95

Metsätaloudessa suosiollinen markkinatilanne vaikuttaa merkittävästi myös metsänomistajien kantorahatuloihin ja sitä kautta myös kuntien pääomatulokertymiin. Tehtyjen ja tulossa olevien suurten metsätalousinvestointien myötä puumarkkinatilanteen uskotaan pysyvän vilkkaana tulevaisuudessakin.